

CONVO

KNNV afdeling Utrecht

Winter 2021

Landgoed Haarzuilens
(K)NNV Afdeling Utrecht
De (Lok)roep van vogels
Jubileumactiviteit

Natuurlijke Historie

Wij als KNNV Afdeling Utrecht doen aan natuurlijke historie, ofwel aan veldbiologie. Het woord historie in dit verband heb ik nooit zo goed begrepen, maar misschien duidt het erop dat veldbiologie al eeuwenlang als wetenschap wordt beoefend. In de tijd van Linnaeus (1707-1778) en de vele jaren daarvoor was veldbiologie vooral een academische aangelegenheid. Omstreeks die tijd begonnen echter ook burgers als amateur belangstelling voor de buitennatuur te ontwikkelen. Een van de eersten was Gilbert White (1720-1793), een predikant in het zuid Engelse plaatsje Selborne. Hij had als hobby de natuur in zijn directe omgeving in al zijn aspecten te bestuderen en erover te rapporteren. Hij schreef het boek 'The Natural History of Selborne', heel leeswaardig en nog steeds antiquarisch makkelijk te verkrijgen. White geldt als vader van de amateurveldbiologie. In de vorm van een briefwisseling correspondeerde hij uitgebreid met vooraanstaande natuurwetenschappers uit die tijd. Destijds was er ook nog veel nieuws te ontdekken. Zo is bekend dat White als eerste de Fitis, Tjiftjaf en Fluitser als aparte soorten heeft onderscheiden. Gilbert White toont overtuigend aan dat de amateurbioloog – tegenwoordig 'vrijwilliger' genoemd – een wezenlijke bijdrage kan leveren aan de kennis van de natuur. Maar ook, dat je voor mooie belevingen in de natuur niet ver van huis hoeft te gaan.

Ook wij als vereniging zijn al jarenlang druk met veldbiologie; op 7 februari 1902 precies 120 jaar. Daar gaan we als bestuur niet ongemerkt aan voorbij. We hebben verschillende activiteiten gepland, zoals een fotowedstrijd, een plantencursus, een publieksexcursie en een nog nader in te vullen veldactiviteit met aansluitend een informele bijeenkomst. In deze extra dikke CONVO en volgende CONVO's lees je er meer over, evenals over de vele andere activiteiten. Nu nog hopen dat corona geen roet in het eten strooit.

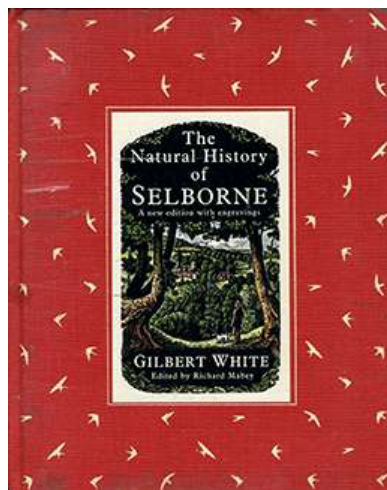

foto: Frans Coolen

Voorpagina: Landgoed Haarzuilens

foto: Tim van den Broek

Inhoud

- 2 Natuurlijke Historie
- 3 Notulen ALV 2021
- 4 Landgoed Haarzuilens
- 7 Wie heeft het gedaan?
- 8 (K)NNV Afdeling Utrecht
- 9 De (lok)roep van vogels
- 10 Jubileumactiviteit
- 11 Het redigeren van een CONVO
- 13 Natuur in een Vinexwijk (6)
- 14 Utrecht Rubriek
- 15 Activiteiten afgelopen periode
- 18 Activiteiten komende periode
- 20 Contributie 2022
- Activiteiten in Vogelvlucht

De afdeling Utrecht (1902) omvat Utrecht, Vleuten, De Meern, IJsselstein, Nieuwegein, Maarsse, De Bilt, Bilthoven, Houten en Vianen

Voorzitter: Frans Coolen;

voorzitter@utrecht.knnv.nl

Secretaris: Paul Raadschelders;

secretaris@utrecht.knnv.nl

Ledenadministratie: Paul Raadschelders;

ledenadministratie@utrecht.knnv.nl

Penningmeester: Maarten Drost;

penningmeester@utrecht.knnv.nl

Natuurhistorisch secretaris: Renee Lommen;

activiteiten@utrecht.knnv.nl

Webmaster: Cockie Streng;

webmaster@utrecht.knnv.nl

Public relations: vacature;

Redactie: Paul Damoiseaux;

redactie@utrecht.knnv.nl

Plantenwerkgroep: Richard Janzen;

plantenwerkgroep@utrecht.knnv.nl

Vogelwerkgroep: Menko Vlaardingbroek;

vogelwerkgroep@utrecht.knnv.nl

Erelid:

Mevr. P. Bouwmeester-Bels

Website: www.utrecht.knnv.nl

Notulen ALV 2021

door Paul Raadschelders

Opening en vaststellen agenda

Voor het eerst na de CORONA-bepalingen kwam de afdeling weer fysiek bij elkaar. Het aantal aanwezigen viel erg tegen, misschien als nawerking daarvan. Aanwezig: Frans Coolen (voorzitter) Maarten Drost (penningmeester), Paul Raadschelders (secretaris), Cockie Streng (bestuurslid), Nine Ebben, Richard Janzen (PWG) en Lia Oosterwaal; Renee Lommen (natuurhistorisch secretaris), Adriëlle van Kouwen en Nel van Meijeren hebben zich afgemeld.

De agenda is ongewijzigd.

Notulen ALV 2020

Het was een bijzondere ALV: deze werd geheel via e-mail afgehandeld. De notulen werden goedgekeurd.

Mededelingen

Frans bedankt Cockie voor haar jarenlange inzet voor de vereniging. In een voorgaande bestuursvergadering is zij al in het zonnetje gezet voor het vele werk dat zij in combi-functie als voorzitter/secretaris/webmaster heeft verzet. Vermeldenswaard zijn o.a.: bomenproject (2003), organisatie fotowedstrijd (2013), stuwende kracht achter nieuwe CONVO en webmaster. Gelukkig blijft zij na de overdracht van het voorzitterschap actief als bestuurslid met als taak webmaster.

Frans maakt melding van komende wijziging van de statuten, noodzakelijk in verband met de nieuwe wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen. Hierin worden strengere regels afgekondigd die het correct besturen van een vereniging moeten bevorderen. Het gaat om zaken als: tegengaan van belangenverstrengeling, wie is verantwoordelijk als een functionaris wegvalt e.d. Het landelijk KNNV-bestuur komt met een voorzet; de afdeling wacht daarop. Als gevolg hiervan moet rekening worden gehouden met notariskosten. Maar we hebben tijd: het moet uiterlijk over ca. 4,5 jaar geregeld zijn.

Jaarverslagen (algemeen, jaarrekening, activiteiten, plantenwerkgroep, vogelwerkgroep)

Het was leuk om weer eens te lezen wat er allemaal is gebeurd. Maarten geeft een korte toelichting op het financieel verslag. Er is weinig uitgegeven, maar ook weinig gebeurd. Het saldo is positief. Maarten is voornemens de kleine kas op te heffen en alles digitaal te verwerken. De kascontrolecommissie heeft de financiën gecontroleerd en correct bevonden; zij stelt voor de penningmeester decharge te verlenen. De vergadering gaat daarmee akkoord en dankt Maarten.

Vaststellen ledencontributie 2022

De contributie 2022 blijft gelijk aan die van 2021, ondanks het begrote verlies: de afdracht aan de KNNV wordt namelijk wel verhoogd. Het is een gebaar naar de leden omdat afgelopen jaar weinig activiteiten hebben plaatsgevonden. De vergadering gaat akkoord met de ongewijzigde contributie. Maarten zal wel met een voorstel komen om het verschil tussen betaling vóór en na 1 april te vergroten; dat is nu slechts 1 Euro.

Kascontrolecommissie

(Jouke van der Kamp en Nine Ebben)

Zoals hierboven vermeld heeft de kascontrolecommissie het financieel verslag na controle goed gekeurd.

Benoemen kascontrolecommissie 2021

Jouke is afgetreden; Nine blijft aan. Richard Janzen meldt zich aan als lid van de kascontrolecommissie.

120-jarig jubileum KNNV afdeling Utrecht

In 2022 bestaat de afdeling 120 jaar! Het bestuur wil dit feit niet zonder activiteiten laten passeren. Er wordt gebrainstormd over mogelijkheden; genoemd worden:

- plantencursus voor leden door Frans Coolen, Richard Janzen en Frans Kok
- een soort receptie met daarna een natuurwandeling (bijv. in Maximapark)
- fotowedstrijd met daaraan gekoppeld jaar-/verjaardagskalender. Frans meldt zich aan om bij de organisatie hiervan te helpen.
- excursie in het groen of op het water
- publieksexcursies, bijvoorbeeld: de maandexcursie in telkens een ander natuurgebied binnen ons werkgebied. Ook de reeds geplande publieksexcursie in het Vechtoeverpark kunnen we in dit kader houden.

Deze activiteiten moeten niet conflicteren met de reguliere activiteiten.

Wie andere suggesties heeft: meld je bij het bestuur.

Rondvraag en sluiting

Geen bijzonderheden.

Na een korte pauze krijgen we een prachtig verhaal voorgeschoteld over inrichting en beheer van het landgoed Haarzuilens door Tim van den Broek, boswachter Ecologie Utrecht van Natuurmonumenten.

Landgoed Haarzuilens, een nieuwe parel voor natuur en recreatie in Utrecht

door Tim van den Broek,

boswachter ecologie Vereniging Natuurmonumenten

Inleiding

Landgoed Haarzuilens ligt als een krans om het dorp Haarzuilens en het Kasteelpark De Haar (Noorderpark) en de Golfbaan (Zuiderpark) en is in 2000 door Vereniging Natuurmonumenten verworven van baron van Zuylen van Nijvelt van de Haar. Landgoed Haarzuilens was onderdeel van de landinrichting Utrecht West ten behoeve van de realisatie van Recreatie om de Stad-gebieden (RODS). Landgoed Haarzuilens is een afwisselend gebied waar met name graslanden aanwezig zijn, doorsneden met singels, sloten en verspreid liggende bosjes. In het zuidelijk deel, de Wielrevelt, ligt een groot akkercomplex.

In 2015 is aan de westzijde van de Kasteel De Haar een nieuw bos aangelegd; Parkbos De Haar. Daarnaast ligt er in het gebied een groot aantal landschapselementen zoals elzensingels, knotbomen, boomgaarden, en poelen. Het totale gebied in beheer van Natuurmonumenten is ruim 400 ha.

Beheer

Natuurmonumenten heeft haar visie en doelen vastgelegd in een zogenaamde Natuurvisie met een looptijd van 18 jaar. Gezien de cultuurhistorische waarden beheren we het gehele gebied als Natuurrijk cultuurlandschap. Landgoed Haarzuilens is niet een strikt natuurgebied zoals de Kaapse Bossen of Leersumse veld, maar een zogenaamd RODS gebied; Recreatie Om De Stad. Recreatie en beleving staan centraal, natuurwaarden zijn daar in feite een afgeleide van. Eenmaal in de zes jaar evalueert Natuurmonumenten haar natuurgebieden, tijdens een zogenaamde Kwaliteitstoets. Deze heeft in 2020 plaatsgevonden. Op basis van deze evaluatie heeft ondergetekende namens Natuurmonumenten een lezing voor de KNNV gehouden in najaar 2021. Dit artikel is een samenvatting van de resultaten en de lezing. In dit

artikel wordt beknopt ingegaan op de resultaten van de flora van graslanden & akkers en broedvogels.

Graslanden

Voor de aankoop door Natuurmonumenten had het gros van de gronden een agrarische bestemming. Zowel de akkers als graslanden hadden een lage natuurwaarde en waren niet ingericht voor recreatie en beleving. Op dit laatste onderdeel wordt in dit artikel niet ingegaan. Omdat voedselrijkdom veelal de beperkende factor is voor een kruidenrijke vegetatie, wordt er na verwerking ingezet op verschraling. Immers, regulier gebruikte landbouwgronden zijn voedselrijk en schaars aan kruiden. Door te maaien en af te voeren, verwijder je voedingstoffen uit de bodem en verschraal je, hierdoor krijgen kruiden meer ruimte ten opzicht van de grassen. Het beheer is gericht op een zo groot mogelijk variatie, in combinatie met verschraling van de bodem. Er wordt gefaseerd gemaaid waar mogelijk, overhoekjes gespaard en op een aantal plaatsen vee ingeschaard. Dat laatste al dan niet na een eerste maaisnede. In Klein Limburg bijvoorbeeld is er ten behoeve van de beleving een afwisseling tussen (strikte) hooilanden, hooilanden met nabeweiding en percelen waar alleen beweiding is. Plaatselijk is een deel afgeplagd en is maaisel uitgestrooid van het reservaat de Bijleveld.

Het vraagt een lange adem om van soortenarme raaigrasweides naar bloemrijke graslanden te komen. Daar gaan tientallen jaren over heen. Als je je dan als beheerder alleen focust op zeldzame soorten, krijg je weinig voldoening. Je kunt echter ook de indeling van graslandfasen volgen overeenkomstig de systematiek van de veldgids 'Ontwikkelen van kruidenrijk grasland'. Dan krijg je al een heel ander beeld.

De graslanden hebben meer 'kleur' gekregen. De graslanden zijn niet meer uniform groen en er komen kruiden zoals Boterbloemen, Paardenbloemen en Veldzuring in tot uiting. In de delen waar maaisel is uitgereden of gezaaid, is de bloemenrijkdom nog groter met soorten als Groot streepzaad, Knoopkruid, Wilde

Zonsopkomst in het nieuwe Parkbos. Het bos is in 2015 aangelegd door Natuurmonumenten en heeft door zijn jonge struikachtige karakter een enorme aantrekkingskracht op vogels zoals Bosrietzanger, Blauwborst, Grasmus en Fitis.

foto's: Tim van den Broek

Door gefaseerd te maaien kunnen we toch verschralen en de witbol terugdringen én houden we voldoende ruimte voor kruiden en insecten.
foto: Tim van den Broek
peen.

Er wordt gewerkt met onder andere een pachter die in stroken maait, op verschillende momenten in het seizoen. Hierdoor hebben in de graslanden naast elkaar verschillende stadia van de hoogte van het gras. Zo is er altijd dekking en voedsel voor onder andere insecten. Dit is niet altijd eenvoudig te bereiken, want niet alle pachters kunnen en willen zo werken. Tenzij je er voor betaalt, maar dan wordt het natuurbeheer vrijwel onbetaalbaar. Als beheerder zoek je naar de meest efficiënte methode; praktisch en goed voor de natuur en toch betaalbaar. Vanuit de delen waar maaisel uitgestrooid is uit de Bijleveld zien we een inktvlek werking: de soorten verspreiden zich naar omliggende percelen. Denk hierbij aan soorten als Rietorchis, Kamgras, Grote ratelaar, Echte koekoeksbloem.

Akkers

Landgoed Haarzuilens heeft een behoorlijk areaal akkers (ca 18 ha). Deze kunnen in vier functies verdeeld worden.

1) Akkers als onderdeel van een agrarisch bedrijf. Op deze akkers (2,3 ha) worden geen speciale doelen nagestreefd. Als het pachtcontract het toelaat, worden er beperkingen gesteld aan bemesting en bestrijdingsmiddelen.

2) Het tweede type akker heeft ook een doel dat past bij een landgoed en een verbrede natuurdoelstelling. Het zijn de akkers in de Wielrevelt die verpacht zijn aan een biologische boer (ca 3,5 ha). Door geen bestrijdingsmiddelen te gebruiken en diverse gewassen te telen (zowel voor menselijke consumptie als diervoeding) dragen de akkers financieel bij aan de instandhouding van het landgoed en hebben de akkers een functie die hier in het verleden ook aanwezig was. Natuurinclusiviteit en beleving zijn belangrijke doelen.

3) Meest zuidelijk ligt het derde type akker (ca 2 ha). Verspreid zijn hier akkers aangelegd die worden omzoomd door (doorn)struwelen en houtwallen. Op de akkers staan (meerjarige) gewassen die aantrekkelijk zijn voor fauna, met name (akker)vogels. De faunadoelstelling is hier leidend.

4) Tenslotte hebben we het vierde type akkers (ca 10 ha). Kruidenrijke akkers in eigen beheer. Deze liggen tussen de biologische akkers in. Op de hoek van de Joostenlaan-Haarpad ligt in feite een akkerreservaat waar de vorige beheerder, Tim Kreetz gedurende 10 jaar akkerzaden, verzameld uit Nederlandse oude akkerreservaten, heeft uitgezaaid. Vandaaruit zijn akkerkruiden spontaan of met een beetje hulp verspreid door het akkercomplex van Haarzuilens.

De verpachte akkers zijn verpacht aan een lokale biologische boer die verschillende gewassen verbouwt met verschillende resultaten. De diversiteit aan gewassen is groot en zowel voor Natuurmonumenten als de pachter is het een leer- en groeiprocess. Bemesting in de vorm van 8 ton/ha/jr vaste mest is toegeestaan.

De akkers met een faunadoelstelling zijn ingezaaid met diverse gewassen. In de beginjaren werd er geëxperimenteerd met soorten als Kool. De laatste jaren wordt er gebruik gemaakt van de zaadmengsels van het internationale Partridge project. Dit omvat meerjarige soorten of soorten die zich zelf uitzaaien zoals Honingklaver en Kaardebol. Ook worden er granen gezaaid die aan het eind van de winter blijven overstaan als voedsel. In combinatie met de struwelen en singels moeten ze zorgen voor een aantrekkelijk leefgebied voor vogels, zowel in zomer als

Sommige delen in het noordelijk deel van de Wielrevelt zijn afgeplagd en er is maaisel uitgestrooid vanuit het reservaat De Bijleveld. Op de foto onder andere Grote ratelaar, Moeraswespen- en Rietorchis. Deze soorten breiden zich uit naar de omliggende percelen.
foto: Tim van den Broek

Soort	Aanwezig Haarzuilens 2019	Geïntroduceerd?	Herkomst	Soort	Aanwezig Haarzuilens 2019	Geïntroduceerd?	Herkomst
Aardaker	ja	nee		Grote klaproos	ja	nee	
Akkerandoom	ja	ja	Peter Verbeek	Grote leeuwenklauw	ja	nee	
Akkerboterbloem	ja	ja	Overasselt	Grove varkenskers	ja	nee	
Akkerdoornzaad	ja	ja	Zeeuws Vlndr	Handjesereprijs	ja	ja	Cortenoever
Akkerereprijs	ja	nee		Hennepvreter	verdwenen	ja	Bota.tuin Utrecht
Akkerleeuwenbek	ja	ja	Kootwijk	Hondspeterselle	ja	nee	
Akkerogentroost	ja	ja	Cortenoever	Klein spiegelklokje	verdwenen?		Cortenoever
Akkerviooltje	ja	nee		Kleine leeuwenbek	ja	nee	
Blauw walstro	ja	nee		Kleine wolfsmelk	ja	nee	
Bleke klaproos	ja	nee		Korenbloem	ja	ja	?
Bolderik	ja	ja	GNR/Wag.coll	Naakte lathyrus	ja	ja	Zeeuws vlndr
Bonte wikke	ja	nee		Naaldenkervel	ja	ja	Overasselt/Wahlwilr
Brede raai	ja	ja	Deelen/SBB	Nachtkoekoeksbloem	verdwenen	ja	Overasselt
Brede wolfsmelk	ja	ja	Hulssen	Roggelelie	verdwenen		Fred Bos
Dreps	ja	ja	GNR/Wag.coll	Rood guichelheil	ja	nee	
Driekleurig viooltje	ja	?		Rulge klaproos	verdwenen?	ja	Cortenoever
Echte kamille	ja	nee		Ruw pazelzaad	verdwenen?	ja	Holl.se Rading
Eironde leeuwenbek	ja	nee		Spiesleeuwenbek	ja	nee	
Franse silene	ja	ja	Zeeuws Vlndr	Stinkende kamille	ja	nee	
Geelrode naalbaar	ja	nee		Vierzadige wikke	ja	nee	
Gele ganzenbloem	ja	ja	Doldersum	Viasdolik	ja	ja	Eichhorn Duitslnd
Geoorde veldsla	ja	ja	Cortenoever	Vlaswarkruid	ja	ja	Eichhorn Duitslnd
Groot spiegelklokje	ja	ja	Cortenoever	Wilde ridderspoor	ja	ja	Cort.oever Wahlwilr
Grote ereprijs	ja	nee		Wilde welt	ja	ja	Arnhem

Tabel 1: een overzicht van bijzondere akkersoorten en hun herkomst.

De akkers met een gecombineerde flora- en faunadoelstelling worden jaarlijks bewerkt en niet bemest. Er vindt geen grondkerende bewerking plaats. Een deel van de akkers wordt ingezaaid met een wintergraan, een deel met zomergraan. Uit oogpunt van beleving is er ook altijd een deel akkers ingezaaid met bijvoorbeeld Facelia en Zonnebloem. Lang niet alle akkerkruiden zijn zo zichtbaar als Korenbloem en Klaproos. Zo ontstaat er een afwisselend 'klassiek' akkerlandschap.

Zowel in 2013 als in 2019 is de flora gekarteerd. Geconcludeerd kan worden dat soorten die minder hoge eisen stellen, nauwelijks in 2013 hier en daar aanwezig waren, nu sterk zijn uitge-

In de akkers van Haarzuilens is een grote afwisseling aanwezig van akkers, gewassen en akkerkruiden. Zowel in de akkers als op de randen staan veel kruiden. Op de foto onder andere Korenbloem en Bolderik. foto: Tim van den Broek

In het zuidwesten, tussen de zogenaamde fauna-akkers ontwikkelen zich graslanden met kenmerken van Glanshaverhooilanden foto: Tim van den Broek

breid en verspreid in het akkercomplex voorkomen. Denk aan soorten als Rood guichelheil en Hondspeterselle. In 2019 zijn bijna 40 soorten akkerkruiden vastgesteld. Hiervan zijn er iets meer dan 20 geïntroduceerd. Ruim 30 soorten zijn kwalificerend voor het natuurbeleid en kruidenrijke akkers. In het gebied is een zogenaamd akkerreservaatje waar met zorg de verzamelde soorten zijn ingebracht. Op deze wijze wordt de (her)introductie begeleid. Van hieruit zijn soorten als Naakte lathyrus, Akkerboterbloem, Naaldenkervel en Bolderik in het gebied verspreid.

Broedvogels

De echt kenmerkende broedvogels van akkers zijn weinig aanwezig. Kieviten zijn er ieder jaar met meerdere broedparen, incidenteel Kwartel. Veldleeuwerik en Patrijs zijn helaas afwezig. Net zoals de flora zijn in 2013 en 2019 de broedvogels gekarteerd. Met een verrassend resultaat. Het aantal broedparen is verdubbeld: van 600 naar 1200 broedparen!

Voor een deel kan deze toename toegeschreven worden aan de aanleg van het Parkbos ten westen van het Kasteel De Haar. Het dichte struweel en plantsoen werkt als een magneet op soorten

Soort	2013 (# territoria)	2019 (# territoria)	Soort	2013 (# territoria)	2019 (# territoria)
Appelvink	0	1	Mandarijneend	1	0
Bergreus	0	1	Melkop	1	0
Blauwborst	1	7	Merkriet	49	79
Beerenzwaluw	0	2	Mest	18	32
Bosklover	0	1	Nachtegaal	1	1
Boskruiper	2	8	Nijlgans	12	27
Bosrietzanger	15	43	Ooievaar	0	2
Braamsluiper	1	3	Pruifelmees	15	15
Bruerd	1	2	Putter	6	25
Ekster	1	2	Ransuil	0	1
Fazant	7	42	Rietgors	6	22
Fitis	11	39	Rietzanger	0	14
Fuut	3	3	Rinomas	4	4
Gans	1	1	Roodborst	1	5
Grasmus	13	77	Roodborsttapuit	1	5
Grauwe Gans	2	12	Schalekster	4	4
Grauwe Vliegenvanger	1	3	Sloboend	0	3
Groene Specht	0	1	Smor	0	1
Groenling	10	9	Soppeend	1	30
Grote Bonte Specht	3	6	Sparre	0	1
Grote Canadese Gans	0	7	Sparwau	0	1
Gruif	3	2	Spotvogel	4	11
Havik	1	1	Sproeuw	3	11
Heugermus	11	28	Sprinkhanenvanger	1	2
Heldenduf	1	2	Straatmees	2	7
Houtduif	8	30	Tijthaf	27	68
IJsvogel	0	1	Torenvalk	1	3
Kauw	0	1	Tuinbater	13	26
Keeu	33	26	Tureluur	5	5
Kleine Bonte Specht	0	1	Turkse Tortel	1	1
Kleine karekiet	3	26	Valk	41	31
Kneu	0	2	Waterhoen	2	4
Knobbeltreuzen	11	5	Wilde End	120	130
Knikkool	0	1	Winterkoning	51	73
Kruisneus	27	38	Witte kwikstaart	0	2
Krakaend	7	26	Zandloper	10	22
Kuifeend	5	7	Zwarte kraai	12	13
Kwartel	0	1	Zwartkop	20	43
			Totaal	615	1200

Tabel 2: Overzicht van het aantal broedvogel(territoria) in Landgoed Haarzuilens in 2013 en 2019. Beide karteringen zijn uitgevoerd door hetzelfde adviesbureau (EcoResult). Rode lijst in VET.

als Bosrietzanger, Tjiftjaf, Fitis en Grasmus. Maar buiten dit deelgebied zijn in landgoed Haarzuilens de broedvogels ook toegenomen. Zowel soorten van ruige overgangen als soorten van structuurrijke watergangen en oevers: bijvoorbeeld Blauwborst, Roodborsttapuit, Fazant, Kleine karekiet en Krakeend.

Mooie opsteker is de vestiging van Appelvink en Kleine bonte specht in het zogenaamde Berkenbos langs de A2. Dit spontaan ontwikkelde bos heeft inmiddels een leeftijdsopbouw en structuur met veel dood hout waardoor deze soorten zich hebben gevestigd.

Toekomst

Kijken we terug naar de afgelopen zes jaar natuurbeheer in landgoed Haarzuilens dan kunnen we concluderen dat onze inzet zijn vruchten heeft afgeworpen en de natuur in de lift zit. Naar verwachting zal landgoed Haarzuilens zich verder ontwikkelen tot een natuurrijke en recreatieve parel aan de rand van Utrecht.

Met dank aan Tim Kreetz voor zijn tomeloze inzet voor het beheren en ontwikkelen van landgoed Haarzuilens en zijn enthousiasme om zijn kennis met bevlogenheid over te brengen op ieder die daar voor open stond.

Ten noorden van Kasteel De Haar ligt het zogenaamde Klein Limburg. Hier wordt gestreefd naar een afwisselend en kleinschalig landschap waar zowel koeien als hooilandbeheer worden ingezet. foto: Tim van den Broek

Boekenbestelservice KNNV

Raadpleeg de website van de KNNV-uitgeverij (knnvuitgeverij.nl) of de advertenties van de KNNV-uitgeverij in Natura om te bepalen wat je wilt bestellen. Informeer naar de prijs bij de afdeling Utrecht (het gaat om aanzienlijke kortingen). Stuur een email met de volledige bestelinformatie naar penningmeester@utrecht.knnv.nl U ontvangt een factuur en zodra deze betaald is, worden de boeken besteld. De boeken kunnen worden afgehaald bij de penningmeester (woonachtig in Tuindorp, Utrecht).

Wie heeft het gedaan?

door Lia Oosterwaal

Tijdens onze maandagexcursie kwamen we deze Amerikaanse vogelkers tegen. We konden niet bedenken wie deze blaadjes zo half heeft opgegeten.

Leek ons goed raadsel voor de CONVO. We zijn benieuwd!

Foto: Lia Oosterwaal

(K)NNV Afdeling Utrecht

de eerste jaren na de oprichting

door Frans Coolen

Onze afdeling is opgericht op 7 februari 1902, dus 120 jaar geleden. Dit jubileum is een goede gelegenheid om eens na te gaan hoe het onze afdeling verging gedurende de eerste periode van haar bestaan. De oprichting kwam snel na de oprichting van de moederorganisatie, de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging (NNV), die plaatsvond op 27 december 1901. Die twee oprichtingsdata liggen zo dicht bij elkaar dat het voor de hand ligt dat de initiatiefnemers de oprichting met elkaar hebben bekookstofd. Hoe het precies in zijn werk is gegaan, is moeilijk te achterhalen, maar ongetwijfeld zijn daar de prominente natuurpersoonlijkheden Heukels, Heinsius, Heimans en Thijssse bij betrokken geweest. In het tijdschrift DE LEVENDE NATUUR had Heinsius in 1901 de volgende oproep geplaatst:

Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging.

Vereenigingen, die in beginsel genegen zijn om met de Amsterdamsche Natuurhistorische Vereeniging samen te werken tot oprichting eener algemeene Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging, gelieven zich vóór 1 November a. s. aan te melden bij den 1en secretaris van genoemde vereeniging:

Dr. H. W. HEINSIUS.

Vondelkerkstraat 10.

Het initiatief voor de oprichting van de landelijke organisatie kwam dus van de pas opgerichte Amsterdamsche Natuurhistorische Vereeniging. Daar hebben Utrechtse natuurliefhebbers blijkbaar op ingehaakt.

Een belangrijke informatiebron over onze vereniging is het tijdschrift Natura dat als maandblad al meteen vanaf het begin verscheen. Bij gelegenheid van het 100-jarig jubileum van de landelijk KNNV is Natura gedigitaliseerd en op CD-ROM verschenen. Hiervan heb ik gebruik gemaakt om zicht te krijgen op het reilen en zeilen van onze vereniging in de beginperiode.

In maart 1902 verscheen de eerste editie van Natura, dat toen nog 'Maandblad der Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging' heette. In dat nummer is al meteen de oprichting van de Afdeling Utrecht vermeld. In het meinumner wordt de samenstelling van het bestuur bekendgemaakt. Deze bestaat uit vijf leden. Behalve een voorzitter, secretaris en penningmeester was er een ondervoorzitter en ondersecretaris. De taken waren dus goed verdeeld. Het Maandblad stond open voor alle aangesloten verenigingen om hun vergaderverslagen en aankondigingen en verslagen van excursies te publiceren. De afdeling Utrecht maakte daar in eerste instantie geen gebruik van, terwijl andere afdelingen dat ruimschoots wel deden. Ze zagen het belang er niet van in, maar uiteindelijk verzochten ze toch om 'een klein plaatsje' om meer belangstelling van leden te trekken. Dat was in het novembernummer van 1903. Het verslag van twee excursies werd gerapporteerd, evenals een vergaderverslag.

Berichten uit de Afdelingen.

Afdeling Utrecht.

Excursies van 30 Aug. en 13 Sept. 1903.

Ofschoon we tot nog toe geen gebruik hebben gemaakt van het Maandblad om verslagen van excursies en vergaderingen te publiceren, omdat we er het belang niet van inzagen, zullen we van nu af voor onze afdeling ook een klein plaatsje vragen. Het zal misschien de belangstelling bij vele onzer leden doen toenemen.

Zondag 30 Aug. namen 10 leden deel. De hokjes N. 4. 68. 1.2. en N. 4. 68. 2.1 van Goethart's plantenkaartjes,

Voordat er overgegaan wordt tot het bekijken der ter vergadering meegebrachte vruchten acht de voorzitter zich verplicht nog eens te wijzen op de ontmoedigend weinige medewerking, welke het bestuur van de leden ondervindt, zoowel wat betreft de circulaire van 't begin van dit jaar als den oproep voor deze vergadering; op deze wijze zal nooit iets bereikt worden als b.v. de Afd. Haarlem en Amsterdam op 't gebied van tentoonstellen praesteeren.

Uit het vergaderverslag blijkt dat de relatie tussen het bestuur en de leden niet bepaald koek en ei was. Naar de mening van het bestuur waren de leden niet voldoende actief en werd met een schuin oog gekeken naar de afdelingen Haarlem en Amsterdam waar veel meer leven in de brouwerij was. De ontevredenheid leek uiteindelijk een opstartperikel te zijn, want in het verslag van de Algemene Ledenvergadering van mei 1904 wordt vreugdevol gemeld dat de opkomst hoog is en veel leden bereid zijn mee te werken aan een biologische tentoonstelling. Eind 1902 bestond de afdeling uit 75 leden, een snelle groei dus. Daarmee was de afdeling Utrecht de 3e grootste van in totaal 9 afdelingen die waren aangesloten bij de landelijk NNV. Eind het jaar daarop waren 74 mensen lid, de groei was er dus meteen alweer uit.

De afdracht van de contributie aan de landelijke organisatie bedroeg voor onze vereniging fl 38,00. Uit de totale inkomsten van de contributie van de algemene leden kan worden afgeleid dat de ledencontributie fl 1,00 per jaar bedroeg. Ongeveer de helft van de ledencontributie die een afdeling van haar leden ontving werd dus afgedragen aan de landelijke organisatie. Momenteel is dat 2/3 van de contributie-inkomsten.

bron: www.ma-shops.nl/

In het Maandblad is te zien wat destijds de belangrijkste activiteiten van onze vereniging waren. Dat waren zonder meer excursies. Die gingen in het begin vooral naar nabijgelegen gebie-

den. De eerste excursie die wordt gerapporteerd ging op 30 augustus 1903 naar de verdedigingswerken De Lunetten. Er werden toen 120 plantensoorten gevonden, waaronder Grote kroosvaren, Kleine wolfsmelk, Naakte lathyrus, Aardaker, Gevleugeld helmkruid, Moeraszoutgras en Slipbladige ooievaarsbek. Er werd door 10 mensen aan deelgenomen, een aantal waar we nu niet ontevreden over zouden zijn.

Bestuursvergadering in COVID-tijd

foto: Cockie Streng

De bestuursvergaderingen werden ook bijgewoond door niet-bestuursleden. Behalve bestuurlijke zaken kwamen tal van natuurhistorische onderwerpen aan de orde. Het was de gelegenheid om korte lezingen te geven en zelfs maatschappelijke natuurgerelateerde onderwerpen aan de orde te stellen, zoals het natuuronderwijs op de lagere scholen. Een ander onderwerp was het in overleg met de gemeente plaatsen van bordjes met plantennamen in de plantsoenen. Ook blijkt dat planten die nu algemeen zijn vroeger veel schaarser voorkwamen. De secretaris roept op om hem plantjes van de Vroegeling toe te sturen. Ook wordt ergens vermeld dat er een nieuwe groeiplaats van deze soort is ontdekt. Daar haal je tegenwoordig het nieuws niet meer mee. Vroegeling is een heel algemene vroege voorjaarsplant.

Terugkijkend krijg ik de indruk dat er in de lange loop der jaren niet zoveel is veranderd. Dezelfde type onderwerpen krijgen de aandacht en de activiteiten stemmen overeen met die van nu. In het begin is er nog geen sprake van opsplitsing in werkgroepen. Na 1904 zal de afdelingen verder gaan groeien. In de oude jaargangen van het Maandblad/Natura zal dit ongetwijfeld aan de orde komen.

U-pas zaken

U-pashouders kunnen hun contributie bekostigen uit hun budget. U-pashouders die lid willen worden kunnen zich wenden tot de penningmeester: penningmeester@utrecht.knnv.nl

Om inaanmerking te komen voor een U-pas gelden voorwaarden t.a.v. het inkomen die vermeld staan in www.u-pas.nl. U kunt ook bellen met 088-2030630.

De (lok)roep van vogels

door Leo Thijssen

In de zomereditie 2021 schreef Lia Oosterwaal een stukje over de beleving van vogelgeluiden; welke invloed hebben zij op mensen, waarom raakt, (ont)roert een specifiek vogelgeluid je? Lia vroeg hier mijn gedachten ook over te laten gaan.

bron: www.maxvandaag.nl/sessies/themas/natuur-milieu/duizenden-vogelgeluiden-verzamelt-in-online-databank/

Lia's vraag is bij mij een schot in de roos. Ik kan uren vertellen (of schrijven) over mijn herinneringen aan vogelgeluiden. Ik hoor vogels meestal eerder dan ik ze (her)ken, al meer dan 35 jaar. Twee seconden Wielewaal of Nachtegaal is al genoeg voor een blijvende herinnering.

Vogels blijven je verrassen en zetten je vaak op het 'verkeerde been'. Ik heb eens een kat in mijn tuin gehad, MIAUW, bleek het een Vlaamse gaai te zijn. Een rondvliegende Zwarte specht, met een geheel eigen prrrrrr/trrrrrrr, velen herkennen het niet. De 3 tot 4 totaal verschillende geluiden van de Boomklever. Of een Houtduif: 3x3 roe-koe-koe, en dan altijd éénmaal extra "koe"; een toetje, of je nu in Duitsland, Spanje of Nederland bent (door mijzelf gefactchecked!).

Herinneringen uit mijn geliefde Spanje zijn er ook volop. De Moorse nachtzwaluw (wat groter en kleurrijker dan de onze), die klinkt als een zich versnellende stoomlocomotief, heus. Of de Orpheus spotvogel die gewoon een half uur aan één stuk door zingt. De Blauwe merel, die eenzaam/ijl op een bergspits het hele dal vult, op zijn merels, maar dan nog indrukwekkender. Of de Roodmus in Polen, die echt 'pleased to meet you' zingt.

Mijmeringen

Mijn vogelliefde begon decennia terug in de straat waar ik woon, Lijsterstraat, Vogelenbuurt, met (jawel) een uitbundige zanglijster. Ik ging er om 5:00 uur mijn bed voor uit; ja hoor, vlakbij boven in een plataan aan de Weerdsingel. Vogels en hun geluiden bleven me boeien. Ik merkte op dat de 'beauties' onder de vogels nog al eens sober zingen, denk aan de goudvink, en dat de minder kleurrijke een strelende zang kunnen hebben, de nachtegaal. De logica, 'beauties' onderscheiden zich al voldoende.

Goudvink en Nachtegaal

bron: nl.wikipedia.org/wiki/Goudvink; ecopedia.be/dieren/nachtegaal

En wat al gauw opvalt is dat er zo veel onderscheidende vogelgeluiden te horen zijn: zang, roep, alarm, contact, bedel, jongen in nest. Ik gebruik hierbij graag mijn favoriete app Birdsounds Europe. Deze app is ontwikkeld als bijlage bij het KNNV-boek 'VeldGids Vogelzang' door een team uit Wageningen. De app bevat inmiddels 2032 geluidsfragmenten van 436 Europese vogelsoorten; sonogrammen lopen mee bij de categorieën vogelgeluiden, de taal is instelbaar, kosten bij installatie €5. Aanrader, geen aandelen!

Birdsounds Europe

bron: play.google.com/store/apps/details?id=com.birdingApps.BirdSounds.Europe&hl=nl&gl=US

Terugkerend naar die ene vraag van Lia, waarom komt juist die ene grutto-zang, die kraanvogel-zang zo bij je binnen, ook na 30 keer. Ik denk dat een specifiek vogelgeluid bij een uniek mens hoort, jouw persoonlijkheid, jouw karakter, jouw gemoed. Je hoort er iets in, en wellicht projecteer je er iets in, misschien wel jouw levensfilosofie. En natuurlijk, iedere vogelaar zal het beamen, bij ieder vogelgeluid hoort meestal een plek in de natuur, waar hij/zij het (voor het eerst?) hoorde. Ik maak het snel concreter, voordat ik voor een wel heel vreemde vogel versleten word.

Eén van mijn favoriete vogelzang, iedere lente weer is het gezang van de Fitis. Een onopvallend bruinig vogeltje, maar des te (ont)roerender de zang. De zang heeft iets dubbels, van majeur naar mineur, wat 'melancholisch', klinkt heel ver en ijl,

en volstrekt uniek onder de (2032) vogelgeluiden. Nu wil ik mezelf gelukkig niet neerzetten als een melancholische hypochonder, rijp voor de psychiater. Maar ja ik ben wel een (dóór)-denker, bedachtzaam, wat meditatief. Deze eigenschappen hoor ik terug bij de fitiszang en verklaren mijn voorliefde voor de Fitis. Weer een lente als vogelaar, gevoel dat ik lééf met de natuur.

Over de Kraanvogel met zijn trompetterend geluid, heb ik nog een herinnering aan een bijzondere plek: Extremadura, Spanje. Bij het invallen van de avond, op een camping, najaar, hoorde ik heel hoog boven me kraanvogels zingen. Daar zag ik 10-tallen V-vluchten met kraanvogels boven me, extreem hoog, de hemel was gevuld met duizenden kraanvogels en trompettergezang. Vast dezelfde die we met onze KNNV-excursies vanuit Diepholz hebben zien vertrekken!

Fitis

foto: Paul Damoiseaux

Jubileumactiviteit

fotowedstrijd en kalender

door Cockie Streng

Als jubileumactiviteit voor ons 120-jarig bestaan als afdeling wil het bestuur voor alle leden een gratis kalender laten maken. Dat is naar keuze een jaarkalender 2023, of een verjaardagskalender.

Hoe komt de kalender tot stand?

Een fotowedstrijd moet de foto's voor de kalender opleveren. De kalender gaat gevuld worden met 12 foto's die via onderstaande procedure gekozen zijn uit alle ingestuurde foto's. Iedereen kan meedoen, iedereen kan foto's opsturen. Maar let op, de tijd die je hebt om foto's op te sturen is beperkt. Je kunt foto's per e-mail opsturen tot en met 31 januari 2022 (zie ook 'Voorwaarden voor deelnemende foto's').

De foto's die op de kalenderbladen komen worden geselecteerd uit de winnende foto's van een fotowedstrijd. Alle foto's die tot en met 31 januari 2022 worden ingestuurd, staan vanaf 1 februari online op de website van de KNNV afdeling Utrecht.

Na inleveren van de foto's worden ze onder nummer gepubliceerd op de website en kunnen leden stemmen via een formulier. De foto's en het stemformulier staan online gedurende de hele maand februari 2022. In de Nieuwsbrief voor februari 2022, die eind januari wordt verstuurd, wordt de precieze procedure toegelicht.

Na het tellen van de stemmen wordt de uitslag op de website bekend gemaakt. De makers van de foto's die op de kalender komen krijgen per e-mail bericht. Daarna worden de kalenders samengesteld, en kan je via een bestand op de website een indruk krijgen van hoe het eruit gaat zien.

In de eerste weken van maart 2022 kunnen leden hun jaarkalender 2023 of verjaardagskalender bestellen. De procedure wordt in de Nieuwsbrief voor maart 2022 gepubliceerd. We hopen eind maart 2022 de gedrukte kalenders aan de leden te kunnen aanbieden. Je kunt de kalender ophalen bij een bestuurslid, of meenemen tijdens het deelnemen aan de ALV van 6 april 2022, of tegen betaling van €4,95 door PostNL als brievenbuspakket laten thuisbezorgen. Tijdens de ALV wordt de maker van de foto die de meeste stemmen kreeg met een prijs beloofd.

Voorwaarden voor deelnemende foto's:

- De foto is gemaakt door een lid; per lid mogen 2 foto's worden ingestuurd. Per lid komt er maximaal 1 foto op de kalender.

- Uiteraard staat deelname ook open voor huisgenootleden, zij zijn ook leden.
- De foto is een afbeelding van Nederlandse Natuur.
- In verband met de privacywetgeving mogen mensen niet herkenbaar op je foto voorkomen.
- Je kunt je foto's insturen vanaf bekendmaking van de wedstrijd in de Convo wintereditie 2021 tot en met 31 januari 2022.
- Stuur alleen liggende (landscape) foto's in, dit in verband met de vormgeving van de kalender. Als je een staande foto hebt, maak dan zelf een liggende uitsnede voor je de foto instuurt. Het formaat van de foto moet 16:9 zijn. Mocht je een probleem hebben met uitsnijden, stuur dan je foto toch in. De fotoredactie zal dan een uitsnede maken.
- Stuur je foto's in de grootste resolutie op naar knnvutrecht@gmail.com onder vermelding van je naam, de plaats waar de foto is gemaakt en de titel van je foto (graag kort). Als je foto te groot is om als bijlage mee te sturen maak dan gebruik van WeTransfer.com. Als je een probleem hebt met inleveren, stuur dan een mail en we proberen het op te lossen.

Het bestuur wil de ingestuurde foto's ook kunnen gebruiken voor de website of de CONVO, uiteraard onder vermelding van de naam van de fotograaf. Met je deelname aan de wedstrijd geef je daar toestemming voor. Ingezonden foto's zijn sowieso tijdelijk op de website te zien voor de stemprocedure. Als je bezwaar hebt tegen gebruik van je foto naderhand op de website of in de CONVO, dan maak je dat kenbaar bij het insturen van je foto's. In niet voorziene situaties is het besluit van het bestuur bindend. Bestuursleden doen niet mee aan het stemmen op foto's.

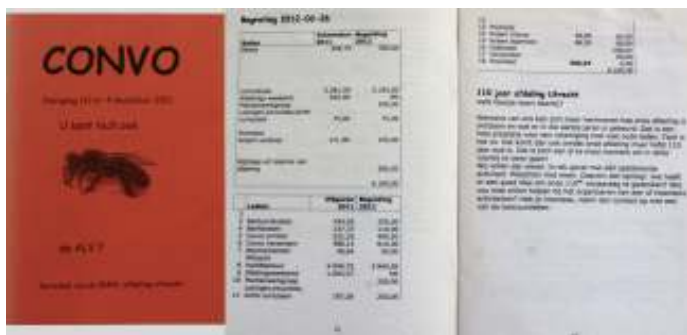
We zijn benieuwd of jullie het net zo leuk vinden als wij, en zijn in gespannen afwachting van de inzendingen. Doe allemaal mee, en bestel allemaal na afloop je kalender.

Het redigeren van een CONVO

door Paul Damoiseaux

Zolang als ik (huisgenoot)lid ben en waarschijnlijk nog veel langer is de CONVO het kwartaalblad van de afdeling Utrecht van de KNNV.

Vijf jaar geleden is de CONVO sterk van uiterlijk veranderd. Van een 'gestencild' periodiek (zoals de CONVO toen genoemd werd) van maximaal 8 A4-tjes (en in latere jaren meestal 4) zonder foto's of illustraties transformeerde de uitgave tot een in kleur gedrukt verenigingsblad van 12 tot 16 A4-tjes met langere artikelen, vaste rubrieken en veel foto's. Het redigeren van de oude CONVO zal een tijdrovende klus geweest zijn: aangeleverde kopij moest óf opnieuw getypt worden óf vanuit e-mailbestanden geplaatst worden op de juiste plek en de juiste pagina, dan werden de pagina's met de hand genummerd, de A4-tjes werden

dubbelgevouwen en door het midden werden twee nietjes geslagen en op alle exemplaren werd tenslotte een adressticker geplakt. En dan moest alles nog bezorgd worden.

Vijf jaar geleden is veel van dat werk uitbesteed aan Editoo, een bedrijf dat geprinte communicatie voor bedrijven en verenigingen verzorgt. Via online software kan de CONVO vanuit huis geredigeerd worden; drukken, verpakken en versturen gebeurt door Editoo en PostNL. De redacteur hoeft alleen nog maar te redigeren!

Dat redigeren is leuk werk om te doen, je ziet op je scherm de nieuwe CONVO langzaam tot leven komen. Gemiddeld ben ik 20-25 uur per editie bezig met de opmaak. Verreweg de meeste tijd gaat zitten in het bewerken van de aangeleverde teksten; controle op spelling en taalfouten, diakritische tekens weghalen uit stukken die van internet gekopieerd zijn, het verwijderen van overbodige spaties, punten, underscores, harde en zachte returns. Soms moet een bijdrage uit een onbekende cloud binnengehaald en geconverteerd worden.

En dan kunnen de illustraties geplaatst worden. Meestal worden de foto's, logo's, banners enz. keurig aangeleverd als jpg-bestand. Dat kost de minste tijd, als tenminste de bron van de illustratie vermeld wordt. Dat wordt helaas vaak vergeten! Of de illustraties

zijn verwerkt in het tekstdocument. Dat is erg onhandig, want de software van Editoo kan geen documenten met ingesloten foto's verwerken. De betreffende foto's moeten uit het tekstdocument gehaald worden en apart opgeslagen; dat is tijdrovend en soms is de kwaliteit van de foto daardoor te gering voor plaatsing. Veel prettiger is het als illustraties los aangeleverd worden bij de tekst. Je kunt eventueel in de tekst aangeven waar de foto geplaatst moet worden (hier foto1, hier foto2).

Beginnend bij deze CONVO zal er in elke editie een groen attentieblok staan met aanwijzingen voor aanleveren van tekst en illustraties. Als je die aanwijzingen opvolgt, zal dat de redacteur veel tijd schelen!

Aanleveren van kopij

- Maak je tekst aan in WORD of een andere tekstverwerker (platte tekst is ook welkom)
- Probeer niet de tekst 'uit te lijnen' met spaties, returns of punten. Die tekens moet de redactie allemaal handmatig verwijderen.
- Haal de spellingschecker over je tekst heen vóórdat je de kopij inlevert.
- Lever je tekst aan met minimaal één illustratie. Dan hoeft de redactie niet eindeloos te zoeken naar een passend plaatje.
- Lever illustraties aan als jpg-bestand. Liever geen png-, gif-, dng of heic-bestanden.
- Lever illustraties aan los van de tekst. Geef in de tekst aan waar de foto's geplaatst moeten worden (bijv. hier foto1, hier foto2).
- Vermeld de bron van de illustraties. Is de foto door jou gemaakt, dan ben jij dus de bron!

Natuur rond een appartementsgebouw in een Vinexwijk (6)

door Frans Coolen

Kauwen en Eksters zijn de meest algemene vogels in de wijk waar ik woon. Regelmatig vliegt ook een meeuw over, soms een Zwarte kraai, nu en dan zit een kwetterende Zwarte roodstaart op een richel en afgelopen jaren zijn een koppel Turkse tortels van de partij. Vanuit een luie stoel in de erker aan de voorkant van het appartement kan ik het vogelgebeuren in alle rust waarnemen, wetende dat alle vogels zich onbespied wanen. Meestal is er niets bijzonders te zien. Vogels landen regelmatig op het groene grasveld waar ik op uitkijk en beginnen dan stappend en pikkend te foerageren. Er lijkt maar weinig onderlinge interactie tussen de vogels op het veld, soortgenoot of niet.

Kauw en Ekster

bron: www.rootsmagazine.nl/nieuws/kauwen-kijken-in-de-winter/
foto: Paul Damoiseaux

Toch merk je af en toe wel dat de vogels elkaar niet helemaal onverschillig laten of soms zelfs helemaal niet. Een keer zag ik een tweetal merelmanneltjes lopen, voortdurend dicht bij elkaar. Eén van de twee, het grootste en zwartste, probeerde de ander steeds weg te jagen. Maar de ander bleef in de buurt en bleef hem volgen. Dat ging de hele tijd zo door, totdat ze uit het zicht waren verdwenen. Het was eind mei; jonge mannetjes lijken dan nog veel op vrouwtjes. Bovendien toonde de kleinste merel geen bedelgedrag om voedsel. Het waren dus twee volwassen merels. Maar ze leken ook niet te vechten om een vrouwtje. Dat was in geen velden of wegen te bekennen. Ik kon het gedrag niet ver-

Juvenile en adulte Merel

bron: www.fotofitis.nl/dieren/vogels/merel-turdus-merula-jong-mannetje-texel/
bron: nl.wikipedia.org

klaren. Misschien waren het wel vader en zoon waarbij het leek dat de vader het wel had gehad met de zoon. Een puber die weigerde de familie te verlaten en op eigen wieken te vliegen. Maar ja, dat is natuurlijk wel erg vanuit het menselijk perspectief geredeneerd.

Een ander opmerkelijk gedrag betreft dat tussen Turkse tortels en Eksters. Turkse tortels staan misschien bekend als vredelievende beestjes, maar ze kunnen bijzonder fel zijn. Niet zozeer tegenover elkaar, maar wel tegenover Eksters, die toch bepaald niet als doetjes bekend staan. Gedurende het hele broedseizoen van mei tot september zag ik een Turkse tortel verwoed een Ekster achternagaan, net zolang totdat de Ekster het opgaf en in een zijstraat verdween. Ongetwijfeld hebben Eksters als nestrovers onder de Turkse tortels een slechte reputatie. Het nest is niet meer dan een takkenbosje, dat maar weinig bescherming biedt aan de eieren. Om de populatie in stand te houden moeten de tortels wel doen aan actieve oorlogsvoering. Dat doen ze dan ook fanatiek. Kauwen zijn blijkbaar geen nestrovers. Als een koppeltje Turkse tortels plaatsneemt op de nok van het tegenoverliggende appartementsgebouw en een Kauw erbij in de buurt gaat zitten, vliegen na verloop van tijd de tortels weg en doen geen enkele poging om de Kauw te verjagen. Eigenlijk wist ik het wel: de Kauw is een van de meest vreedzame vogels.

Turkse tortels zijn lief voor elkaar maar niet voor Eksters
foto: Frans Coolen

Kauwen en Eksters tolereren elkaar doorgaans ook wel. Vaak zijn ze bij elkaar in de buurt te vinden. Beide lijken de voorkeur te hebben voor hetzelfde voedsel, want ik zie ze vaak samen pikkend in het grasveld. Maar van enig concurrentiegedrag is ook hier wel sprake. Komt een Kauw te dicht in de buurt van een Ekster, dan wordt ie opgejaagd en gaat een paar meter verderop door met pikken in het gras. Op een dag leidde dit tot een opmerkelijke gebeurtenis. Ik zag een Ekster voortdurend een Kauw opjagen als die te dicht in de buurt kwam. Dat ging een

tijd zo door. De Kauw vloog uiteindelijk weg. Na een paar minuten kwam een groep van 7 tot 8 Kauwen aanvliegen en namen een duikvlucht tot vlak boven de Ekster. Die sprong spartelend op, waarna de groep Kauwen gewoon door vloog. Onmiddellijk daarna vloog de Ekster zelf ook weg. Binnen nog geen minuut kwam een drietal Kauwen ongestoord foerageren op het stuk waar de Ekster steeds gelopen had.

Hoe moest ik dit zien? Het hele gebeuren leek een tactische manoeuvre van de Kauwen als collectief om de Ekster te verjagen. De Ekster liet zich blijkbaar verjagen omdat die inzag dat blijven geen zin had. Was dit een vooropgezet gedrag van de groep Kauwen? Was de steeds opgejaagde Kauw hulp gaan halen bij soortgenoten? De verleiding is groot om dat te veronderstellen. Dit zou echter betekenen dat Kauwen onderling op een hoog niveau kunnen communiceren. Want hoe maakt een enkele Kauw een groep soortgenoten duidelijk dat hulp gewenst is en van welke aard? Hebben ze daartoe een 'code' of 'taal' ontwikkeld? Dat zou heel opzienbarend zijn.

Wellicht was hier sprake van puur toeval en kwam de groep Kauwen toevallig aanvliegen. Wellicht heb ik wat er gebeurde weer teveel vanuit een menselijk perspectief geïnterpreteerd. Feit is echter dat ik over het grasveld nooit groepen Kauwen zie vliegen, het zijn er altijd maar een of twee. Misschien was er sprake van een klein wonder. En we weten dat de wonderen de wereld nog niet uit zijn.

KNNV afdeling Utrecht bestaat 120 jaar

Onze vereniging is opgericht op 7 februari 1902, nog geen anderhalve maand later dan de oprichting van de landelijke KNNV, die plaatsvond op 27 december 1901. Volgend jaar bestaan we dus 120 jaar. We willen als bestuur graag aandacht besteden aan dit jubileum, zij het op een kleinschalige manier.

Bij gelegenheid van een jubileum wordt vaak teruggeblikt op het verleden van de vereniging. Als je al zoveel jaren bestaat, kan het niet anders zijn dan dat je veel hebt meegemaakt wat leuk is om weer boven water te halen. Echter, bij het huidige bestuur is weinig bekend over onze historie, zeker wat betreft de **periode voor de jaren 80 van de vorige eeuw**. Daarom roep ik hierbij al onze lezers op om thuis eens te kijken of zij misschien nog ergens wat historisch materiaal hebben liggen en dat beschikbaar willen stellen om wat meer over het verleden van onze vereniging te weten te komen. Dat kan van alles zijn: CONVO's, notulen, correspondentie, nieuwsberichten, persoonlijke ervaringen. Heb je iets gevonden, dan kun je dat laten weten door een mail te sturen: voorzitter@knnv.utrecht.nl

Den 7en Februari is te Utrecht eene Afdeling der N. N. V. opgericht. Als voorloopige commissie om de zaken te regelen werden aangewezen de Heeren Dr. P. Woltering en A. Pulle, tot wie men zich kan wenden om als lid te worden aangenomen.
Amsterdam, 8 Februari 1902.

Jansdam 2, 3512 HB Utrecht
+31 (0)30 2367242
info@galeriesanaa.nl

open: wo t/m za 12.00-18.00 uur

Utrecht Rubriek

Van, door en voor KNNV-ers uit de regio

Deze keer als tip van Paul Raadschelders

Painting Back the Wild

solo en boekpresentatie Jessica Skowroneck
zat 4 dec 2021 – zat 8 jan 2022

De expositie en het gelijknamige boek *Painting Back The Wild* geven een overzicht van de schilderijen die Jessica Skowroneck de afgelopen jaren maakte. Drie verschillende series, ieder op zich met een eigen focus en verhaal, vormen samen een groter verband en tonen de drijfveren achter haar werk.

'Met mijn schilderijen toon ik een wereld waarin het wilde gevierd wordt. Bomen en planten zijn 'terug geschilderd' in het landschap en de mens is in het geheel opgenomen – een nauwelijks zichtbare aanwezigheid – en herkent zichzelf als onderdeel van de natuur', zegt Jessica over haar werk.

Met het kunstenaarschap zoekt ze steeds weer de vrijheid op, het is een manier om eigenzinnig te blijven. In plaats van de bon sauvage (goede wilde) ergens ver weg te gaan zoeken, heeft zij besloten deze zelf te willen worden. Schilderen is een manier om haar eigen conditioneringen af te pellen en om haar referentiekader telkens weer te bevragen.

Skowroneck won in 2014 de Koninklijke prijs voor de Vrije Schilderkunst.

bron: www.galeriesanaa.nl/

Aktiviteiten afgelopen periode

door Renee Lommen

Paddenstoelenexcursie Amelisweerd, 16 oktober 2021

Rond 13:00 uur meldde zich per fiets zich een klein gezellig groepje van 4 deelnemers. Wil en Willy Dorresteijn vertelden dat parasieten, saprofyten en symbionten groepen paddenstoelen zijn met elk hun nut of schade in de natuur.

Bij een groep Geschubde inktzwammen wordt verteld dat ze goed eetbaar zijn, net als de Gladde inktzwam. Die laatste moet echter gegeten worden zonder er alcohol bij te drinken vanwege een optredende intolerantie. Het Eikenbladzwammetje met zijn plaatjes dicht op elkaar is een saprofyt, een opruimer. Wat verderop zien we de Reuzenzwam als parasiet op Beuk.

Er wordt verteld over het verschil tussen de steeltjeszwammen, zoals de plaatjeszwammen en boleten, met 4 sporen per steeltje die ze laten vallen en door de wind worden meegenomen, en de zakjeszwammen, zoals bekerzwammen. Die schieten hun sporen, 8 per zakje, de ruimte in.

Tranende franjehoed

bron: vroegevogels.bnnvara.nl/community/fotos/schimmels/tranende-franjehoed/15155

Bij een groep Tranende franjehoeden wordt de algemene bouw van plaatjeszwammen verteld: het ontstaan van een beurs en ring zoals bij Ammonieten en de stippen op de hoed bij een Vliegenzwam. Mooi was de vitrage onder de plaatjes te zien bij een jonge Franjehoed. Op het Engelwerk waren flinke groepen Bundelfranjehoeden te zien, en een enkele Gekraagde aardster. Een Spitschubbige parasolzwam, met een mooie ring, bleek zeldzaam.

De naam van paddenstoelen kan verwijzen naar de gastheer die hij helpt en waar hij bij staat, zoals Populierenboleet en Berkenrussula. Ook Vliegenzwammen staan bijna altijd bij een Berk. Zonder de mycorrhiza worden bomen maar een paar jaar oud. Onderweg was verder niet veel te zien. Daarom showden we wat

paddenstoelen, meegebracht van inventarisaties elders: Eikelbektje, Vermiljoenhoutzwan e.a.

Op houtstapels bij Nieuw-Amelisweerd stonden veel Glimmerinktzwammen. Er werden daar foto's gemaakt voor 'Vrienden van Amelisweerd'. Aan de voet kwamen Rechte koraalzwammen de grond uit. De oude koraalzwammen stonden er ook nog.

Graafgangen van de Letterzetter op ontschorste stammen waren goed te zien: een hoofdgang en links en rechts zijgangen die breder werden naarmate de larve van de kever groeide. Op een niet ontschorste stam zien we rijen gaatjes van uitgeslopen kevers.

Op de terugweg nog Kleibosrussula, Spekzwoerdzwam en Bloedsteelmycena waarvan de steel duidelijk rood sap gaf. Tenslotte nog een Zwartwitte veldridderzwam en een bundel Fluweelpootjes.

Om half vier stopte de geslaagde excursie. Over dat laatste was iedereen het over eens.

Maandag-excursie Maximapark, 18 oktober

door Paul Raadschelders

Een keer in de maand wordt er een excursie georganiseerd waarvoor iedereen zich kan inschrijven. Op 18 oktober nam Frans Coolen een groepje mee naar het Maximapark voor een wandeling door de Beeldentuin. Beeldentuin? Inderdaad, in het park staan her en der verspreid een aantal beelden. Ik weet niet wat voor voorstelling u bij 'een beeld' hebt. Zelf zou ik elk object dat we passeerden, en een keer beklommen, niet meteen een 'beeld' noemen. Maar verrassend was het wel. Het weer was goed en er viel ook nog wat 'natuur' te zien. Hierbij enkele 'beelden'.

foto: Paul Raadschelders

Het Observatorium van Lucas Lenglet (2010). Door de aan elkaar geschakelde cirkels kun je een eeuwigdurende wandeling maken. De bomen in het park zijn inmiddels zo hoog dat vanaf de top de Domtoren niet meer zichtbaar is. Aan de buitenkant zoeken klimplanten de weg omhoog, o.a. 'architectenverdriet'.

foto: Paul Raadschelders

Een boom + hek, geplaatst bij gelegenheid van de kroning van de koning.

foto's: Paul Raadschelders

Een crash? Een realistische verwijzing naar de studentenopstand in Parijs.

foto: Paul Raadschelders

Veel bruggen in het park, met soms een bijzondere railing. Hier: de lielevijver.

foto's: Paul Raadschelders

De Pergola staat ook rond een enkele vijver. Hier: de Snoek. Aan de waterkant stond toch nog iets wilds in bloei: Zomerfijnstraal (Erigeron annuus).

foto's: Paul Raadschelders

Ook een kunstwerk: de Vlinderhof (Piet Oudolf), ontstaan uit een bewonersinitiatief en door een vrijwilligersgroep van bewoners beheerd.

foto: Paul Raadschelders

Tot slot: de Pergola in herfstkleuren (Adriaan Geuze van West 8 urban design & landscape architecture BV, 2014). In en onder de Pergola zijn schuilplekken en nestkasten voor kleine dieren zoals insecten, vogels en vleermuizen.

foto: Paul Raadschelders

Na de oversteek met het pontje vervolgde we de wandeling over de Alendorperweg. Verderop stond een jongetje met zijn ouders intensief te kijken naar iets in de berm. Naderbij gekomen: een spitsmuisje dat een hele show weggaf. Knabbelen hier, knabbelen daar, hier, daar. Frans probeerde hem tot ieders verdriet te pakken: weg in een holletje. Maar een tel later kwam hij er weer uit en vervolgde de show.

Door al het gesprek kregen we zijn snuit niet te zien: dus zijn soort bleef onbekend.

foto's: Paul Raadschelders

Ik was er al vaak langs gefietst, zonder te weten dat hij prachtig beschilderd is. De buitenkant begint te ververen, maar van binnen nog heel bijzonder: de Woodchapel van William Speakman (2009).

Geologische fietstocht, 13 november

Net voor de kopij voor deze CONVO moest worden ingeleverd, was deze fietstocht door het Krommerijgebied. Het was een heel andere excursie dan meestal: met de fiets met een behoorlijk tempo. Het was leuk om met andere ogen naar het landschap te kijken, aldus Nel van Meijeren. Maar soms ook confronterend dat verwachte geologische dingen er niet meer zijn: zoals een kom met water bij Werkhoven. De kom was er wel, hij was alleen leeg. Een uitgebreid verslag volgt in de volgende CONVO.

Herinnering

Varia-avond, 11 januari 2022

door Frans Coolen

In de voorjaarseditie van deze CONVO heeft u kunnen lezen dat we in de winter een varia-avond gaan organiseren. Datum en plaats van deze bijeenkomst zijn nu vastgelegd:

Datum: dinsdag 11 januari 2022

Tijd: 20:00 – 22:00 uur

Plaats: Stadsboerderij Griftsteede, Van Swindenstraat 129, Utrecht

Aanmelden via <https://utrecht.knnv.nl/agenda/nieuw-varia-avond/>

Varia

foto: Frans Coolen

Aktiviteiten komende periode

Nuldernauw, 11 december

Op 11 december gaan we watervogels kijken bij het Nuldernauw. Het wordt een excursie met auto die alleen doorgaat als er voldoende auto's zijn. We starten de excursie bij Uitkijkpunt strand Nulde waar we kans maken op Kleine zwanen, IJsvogel en verschillende soorten eenden.

Vogelkijkscherm Delta Schuitenbeek
bron: Google Maps

Vervolgens gaan we watervogels kijken in het Nuldernauw vanaf de zeedijk. In het ondiepe water rusten Wulpen, verschillende soorten eenden, Grote zilverreigers en andere soorten. Bij voldoende tijd zouden we nog in Nekkeveld kunnen kijken. De weg door het Nekkeveld loopt dwars door een vogelweidegebied waar je in de winter grote groepen Smienten, Goudplevieren, steltlopers en roofvogels kunt verwachten. Grietje Smit zal de excursie leiden.

Start: 10:00 uur Eindtijd: 14:00 uur

Locatie: Uitkijkpunt strand Nulde (Strandbouvelard 3882 RN Putten)

Opgave via het aanmeldformulier op utrecht.knnv.nl/agenda/ vóór 6 december.

Winterbomenwandeling in Utrecht stad, 23 januari

Deze zondag gaan we weer winterbomen bekijken, want ja, ook in de winter is er veel aan bomen te zien en kan je ze leren herkennen. De start is om 11 uur, nog niet bekend is waar we starten. Het hangt af van de keus die excursieleidster Cockie Streng gaat maken. De opties zijn: weer een (ander) stuk Zoicherpark, of de boomkruinen van de bomen aan de Oude Gracht. Als je belangstelling hebt om mee te gaan, houd dan begin januari

Winterbomen
foto: Cockie Streng

de website in de gaten voor informatie over de definitieve excursieplaats. Je moet je via de website aanmelden, uiterlijk vrijdag 21 januari. Graag tot dan. Deze excursie kan natuurlijk alleen doorgaan als de 1,5 m afstand houden opgegeven is.

Aderwinkelpad, klompenpad bij Werkhoven, 20 februari 2022

Het Aderwinkelpad is een Klompenpad in het buitengebied tussen Driebergen en Werkhoven. Zie voor meer info: <http://klompenpaden.nl/klompenpad/aderwinkelpad/>. Wij lopen slechts een klein deel van het klompenpad, maar genieten toch van alle pluspunten: we lopen door een coulissenlandschap met een afwisseling van weilanden en bosjes, van landweggetjes en landgoederen. We zien oude wilgenrijen, prachtige eiken die vast vroeger aangeplant zijn als schaduwplek voor het vee. We lopen ook langs een maisakker, waar in november vorig jaar grote groepen Vinken en Putters foerageerden. En waar uit de tuin ontsnapte mooie blauwe Hoofdjesgilia bloeide. We lopen over deels verharde, stille wegen langs oude boerderijen.

Voor de excursie aanmelden vóór 17 februari via utrecht.knnv.nl/agenda/wandeling-klompenpad-aderwinkelpad/.

Aderwinkelpad
bron: www.henri-floor.nl/plaatjes/

Excursie Stinzenplanten Nijenrode, Breukelen, 27 maart

Nijenrode is één van de vijf landelijke hotspots voor stinzenplanten (NDFP-verspreidingsatlas). Het landschapspark op de oeverwal van de Vecht is grotendeels aangelegd rond 1910, met behoud van oudere, zeventiende- en negentiende-eeuwse structuren en bestaande oude bomen. In het park is vooral de massale aanwezigheid van Bostulp en Holwortel zeer opvallend. Verder zijn er soorten te vinden als Knikkende vogelmelk, Oosterse

sterhyacint, Bosanemoon, Sneeuwkllokje, Vingerhelmbloem, Aronskelk en Kievitsbloem. Het landgoed van Nijenrode (41 ha) is niet vrij toegankelijk. De excursie is van 11:00-14:00 uur en wordt begeleid door Maarten Drost.

Voor de excursie aanmelden vóór 24 maart via <https://utrecht.knnv.nl/agenda/excursie-stinzenplanten-van-nijenrode/>. Daarna krijg je nadere informatie over startpunt en eventueel vervoer ernaar toe.

Stinzenplanten

met de klok mee: Holwortel, Bostulp, Kinkkende vogelmelk en Kievitsbloem

bron: Wikipedia.org

Excursies op de 3e maandag van de maand:

Excursie Taartpunt en De Bult, Tienhoven, 20 december

In het Noorderpark heeft de laatste jaren behoorlijk wat natuurontwikkeling plaatsgevonden. Een van de mooiste plekken is de Taartpunt en De Bult. Hier zijn veel vogels te zien, o.a. steltlopers en ganzen. We lopen via een mooi klompenpad vanuit het streekmuseum naar een picknicktafel met boeiend informatiebord over dit gebied.

Vertrek om 10.00 uur vanaf het streekmuseum Vredegoed, Heuvellaan 7 (waar je prima kunt parkeren, je fiets neer kunt zetten).

Wandelen bij Amersfoort, 17 januari 2022

We denken aan Bloeidaal en De Schammer, nieuwe natuurgebieden van het Utrechts Landschap.

Bloemrijke hooilanden, wuivende rietlanden, bruisende beken en zompige moeraslanden: zo zag de hele Gelderse Vallei er ooit

bron: utrechtslandschap.nl/bloeidaal-de-schammer

uit. In De Schammer en Bloeidaal vind je dit oude landschap weer terug. In 2011 en 2007 zijn de weilanden en akkers heringericht en sindsdien ontwikkelt de ruige natuur zich er snel. Meer informatie binnenkort op <https://utrecht.knnv.nl/>.

KNNV weekend Drenthse Aa, 24-26 juni 2022

In 2022 willen we weer een KNNV-weekend gaan organiseren. Het weekend zal gehouden worden in het Drenthse Aa-gebied. Gezien de huidige situatie is het voor de organisatie lastig in te schatten of er genoeg belangstelling is voor een KNNV-weekend. We willen graag inventariseren hoeveel mensen zin hebben om mee te gaan naar het KNNV-weekend in het Drenthse Aa-gebied. Ben je voornemens mee te gaan naar het KNNV-weekend, laat dat dan weten via <https://utrecht.knnv.nl/agenda/vooraanmelding-knnv-weekend-drentse-aa-2022/>. Doe dat vóór 9 januari 2022. Bij voldoende belangstelling kunnen we de locatie gaan reserveren en het weekend gaan organiseren.

Stroomdal Drenthse Aa
foto: Paul Damoiseaux

Indien onbestelbaar retour: Beethovenlaan 21, 3533 ER Utrecht

Contributie 2022

door Maarten Drost

Als het goed is, heb je rond 5 december een e-mail ontvangen met het verzoek om contributie voor 2022 te betalen, of met de mededeling dat je niet hoeft te betalen. Je kan betalen via de bijgevoegde link. Elk lid ontvangt een eigen mail voor (alleen) de eigen contributie, dus met 1 bedrag, gebaseerd op hoe je in de KNNV-administratie bekend bent. Het bedrag is inclusief de vroeg-boek-korting. De contributie is identiek aan die van 2021.

Als je geen mail hebt ontvangen en wel e-mail gebruikt: controleer de spamfolder om te zien of de mail onverhoopt daar terechtgekomen is en voeg het e-mailadres toe aan de vertrouwde adressen. Dan komen volgende mails wel in de inbox terecht.

Anders: stuur dan een mail naar penningmeester@utrecht.knnv.nl met 'nieuw mailadres'. Dan kan ik je per e-mail herinneren aan contributiebedrag en betaling.

Anders: graag het verschuldigde bedrag direct (let op vroeg-betaal-korting) overmaken op NL96INGB0000512683 t.n.v. Kon. Ned. Natuurhistorische Vereniging, afd. Utrecht; graag met vermelding van naam, zeker als de tenaamstelling van de rekening vanwaar de betaling afgeboekt wordt, afwijkt van uw eigen naam.

	bij betaling:	vroeg: voor 1 april	standaard: vanaf 1 april
2022:			
gewoon lid		€ 30,25	€ 31,25
huisgenoot lid		€ 12,50	€ 13,50
jeugdlid (tot 18 jaar)		€ 18,00	€ 19,00
alleen CONVO (geen lid)		€ 11,50	€ 12,50

Activiteiten in Vogelvlucht

Voor details zie utrecht.knnv.nl/agenda/

11 december	Nuldernauw vogelexcursie
20 december	Taartpunt en De Bult Tienhoven
11 januari	Varia-avond Griftsteede
17 januari	Bloeidaal en De Schammer Amersfoort
23 januari	Winterbomenwandeling Utrecht stad
20 februari	Aderwinkelpad Werkhoven
27 maart	Stinzenplanten Nijenrode Breukelen

Let op: Voor elke excursie staat het aanmeldingsformulier op www.utrecht.knnv.nl

De CONVO is de periodiek van de afdeling Utrecht van de KNNV en verschijnt vier keer per jaar. Sluitingsdatum kopij voor de volgende CONVO: **24 februari 2022**. Kopij aanleveren via redactie@utrecht.knnv.nl

Een abonnement op de CONVO zonder lidmaatschap kost €12,50 per jaar (vóór 1 april 2022: €11,50).

Contributie/lidmaatschap 2022: Gewoon lid: € 31,25 (vóór 1 april 2022: €30,25); huisgenootlid: € 13,50 (vóór 1 april 2022: €12,50); jeugdlid*: € 19,00 (vóór 1 april 2022: €18,00) te voldoen op rekening NL96INGB0000512683 t.n.v. Kon. Ned. Natuurhistorische Ver. Afd. Utrecht. Vanaf 1 oktober 2022 bedraagt de contributie €7,00 tot het einde van het kalenderjaar. U-pashouders kunnen hun contributie geheel of gedeeltelijk voldoen uit hun budget. Opzegging van het lidmaatschap vóór 1 november. Leden van de KNNV zijn bij activiteiten van de KNNV verzekerd tegen persoonlijke aansprakelijkheid.

Wil je de verenigingstelescoop voor maximaal 3 weken lenen, neem dan contact op met beheerder Leo Thijssen:

lijm.thijssen@casema.nl

*Het jeugdlidmaatschap geldt tot en met het kalenderjaar waarin men 25 wordt.